

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Z.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

induolet hanc quæ per capris vicinam vires suas rationem cohibens, melius suos fructus alit & proficit. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*

quod dicitur. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*

quod dicitur. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*

quod dicitur. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*

quod dicitur. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*

quod dicitur. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*

quod dicitur. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*
quod dicitur. *Idem de Zel.*

judicii inter eum & animam quam à vitis zelatur testis est: ut si audire is qui docetur noluerit, doctor tamen pro zelo quod habet, de auditoris negligentia reus non sit, &c. *Greg. in Ezech. hom. 12.*

Nullum omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale est zelus animarum. *ibid.*

Rectitudinis zelo, contra vitia accenditur. Phisces ante oculos deducatur, qui cocentes gladio transfigens, callidat: populum reddidit, & iram Dei iratus placat. *ibid. hom. 5.*

Zelo domus patris Sacerdotis impios eiecit de templo, zelemus & nos, fratres charissimi domum Dei, & quantum possumus ne quid in eam prauum geratur tumidum, detractionibus afflictum, ebrietati feruentem, luxuria eneruatum, iracundia turbidum, si alio cuiquam vitio substratum, iudeamus in quantum facultas suppedit, castigare: polluta ac perueria corrigere: & si quid de talibus mendare nequimus, non sine acerrimo mentis sustinere dolore, & maxime in ipsa domo orationis ne quid ineptum fiat, ne quid nostram fratremque orationem impediatur, totis viribus agamus. *Beata in Joan. cap. 2.*

Cum duo sint beate contemplationis excessus, in intellectu vultus, & alter in affectu: vnus in lumine, alter in seruire: vnus in oratione, alter in deuotione: vnus sane affectus, & pectus amore calens, & sanctæ deuotionis insulso, etiam & spiritus vehementi repletus zelo, non plane aliunde quam e cella Christi vinaria exportantur: & cuiuscunque cum horum copia surgat oratione doctus, potest in veritate dicere, Introduxit me rex in cellam vinariam. *Bern. in Can. serm. 49.*

Importabilis absque scientia est zelus. Vbi ergo vehemens emulatione, ubi maxime discretio est necessaria, & ordinatio charitatis. Semper quidem zelus absque scientia minus efficax minusque utilis inuenitur: plerumque autem & perniciosus valde tenetur. Quo igitur zelus feruidior, ac vehementior spiritus, perferiorque charitas, eo vigilantiori scientia opus est, & zelum reprimat, spiritum temperet, ordinat charitatem. *ibid.*

Zelus est seruator animi ad compassionem naturæ & vltionem culpæ & deuotionem gratiæ prouidit. Zelus itaque vultus flagellat seruum, salubriter corrigit filium, sollicitè atque fideliter seruatur coniugium: seruatur vltionem, filium compassionem, coniugium deuotionem. *Hugo in Ioel.*

¶ SIMILITVDINES.

Chrysostomi. Quemadmodum si quis infundat oleum super ignem ardentem, magis crescit incendium: sic ardentem zelum Herodis, delusionis opprobrium amplius excitauit. *in Matth. cap. 4.*

Theophylasti. Vt belua aliqua irritata, non ante ferire desistit, quam aliquem arripit, laceretque, & vorans expleat iram: Sic & ignis amulatione ductus, & zelo ulciscendi mandatorum transgressus, ob id que defrauent, quemcunque corripit, deprecatur semper. *in Epist. ad Heb. 6. 10.*

¶ BIBLICA EXEMPLA.

Zeli boni, *Exempla.* Moyses, *Exod. 32. versicul. 19. 20.* Phinees, *Numer. 25. vers. 7. 8.* Machabæus, *2. 45.* Iosuah, *Ios. 7. 24.* Fili Hircaritarum, *22. vers. 11. 12.* Iudic. 20. *Ser. 1. 2. 3.* Elias, *1. Reg. 18. 21. 40.* & 19. 20. Iehu, *2. Reg. 10. versicul. 16. 25. 27.* Ezechias, *18. 4.* Iosias, *23. vers. 6.* Zacharias ioadæ filius, *2. Paralip. 24. 20.* Esdras, *9. 3.* Nehemias, *Nehem. 13. 25.* Mathathias, *1. Machabæor. 2. versicul. 23. 24.* David, *Psalm. 69. 39.* Ioannes Baptista, *Matth. 3. 7. & 14. 4.* Christus, *21. 12. 10. 12. 15.* Petrus, *Actor. 5. 33.* Stephanus, *7. 54.* Paulus, *13. 10. & 17. 16.* Roman. 9. *vers. 1. 2. 3. 2. Corinth. 11. versicul. 2. 29.* Galat. 3. *vers. 1. 2. 3.* Barabas & Paulus, *Actor. 14. vers. 13. 14.* Apollonius, *18. vers. 22. 23.* Zeli tamen etiam exempla: Iosuah, *Num. 11. vers. 28. 29.* Abitai, *2. Sam. 16. 9.* Iosuah phetarum, *2. Regum 2. versicul. 15. 16.* Ionas, *Ioan. 4. versicul. 12. 3.* Petrus, *Matth. 16. versicul. 21. 22.* Discipuli, *Marc. 10. versicul. 14. 15.* Ioannes, *Luc. 9. vers. 49.* Ioannis Baptiste discipuli, *Ioan. 3. vers. 26. 27.* Principes sacerdotum cum suis, *Actor. 5. 17.* Iudæi, *7. 57. & 13. 45.* Roman. 10. 2. Paulus, *Actor. 22. 3. & 26. vers. 9. 10.* Gal. 3. *vers. 1. 2. 3. 1. Tim. 1. 9. 12. 13.*

¶ EXEMPLA PROBANA.

Plato vir summus, & Xenophon, haud expertes fuisse creduntur talis affectus id iudicio est, quod neuter alterius meminit inquam cum multa vte que scilicet ambo clari, & inter se alloqui noti. Scratæque sapientie ambo alumni. *Sabellicus. lib. 6. 9.*
Bauius & Meunius ineptissimi poetæ, virgilio suam inuiderunt gloriam. De quibus ipse. *Virg. in Bucolic.*

EEEEEE 2

Qui *Latium* non dicit: amet tuas armina *Mous*.

Alfius Pollio adeo fuit infensus nomini *Cicronis*, vt eius laudes audire nequiverit. Nam *Cluuius* *Sexilius* poeta carmen hoc recitasset. *Desendat Cicero patriasq; stregia lingua*: *Alfius* ea re per-motus, audire ulterius noluit.

Hyarbita Maurus, dum *Timagorem* philosophum inter pocula lectulantem ellet imitari, & non posset, inuidia crepuit. *Hor. lib. 1. Epist.*

Rapit *Hyarbitam Timagore* ambica lingua:
Dum sudet *Srbannus*, tenetq; discretus haberi.

Zodiacus.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Zodiacus, Græce *Zōdiakos* est circulus cœlestis, in quo 12. signa sunt, quæ sol singulis annis percurrit. Latine signifer dicitur. *Vi-de Etymol. trig. Lugdun. pag. 919. 920.*

Astronomi circos & circulos cœlestes vndecim numerant, ce-lum ambienges. Hi cuncti sunt *Lotæus*, *Zodiacus* seu signifer, *Æ-quinoctialis*, duo *colu*, duo *capici*, duo *Solares*, *Meridianus* & *Horizon*. *Macrob. lib. 1. in Somn. Scipion. cap. 15.*

Circulus cœlestis est linea ambiens Sphæram, ac veluti semitam faciens, per quam lumen vtriusque discurret, & inter quam vagan-tium stellarum error legitimus coeretur. *Macrob. lib. 1. in Somn. Scip. cap. 14.*

Zodiacus sensibilis est circulus maior, obliquus, constans sua la-titudine, scilicet in duodecim partes seu sidera, quæ vocantur Signa: et in duas medietates, quarum altera dicitur *Austrina*, altera *Se-ptionalis*: sub quo stellæ errantæ perpetuo mouentur. Huius obliquitatem nouisse, *Plinius* ait esse, rerum fores aperire. *lib. 2. ca. 8. l. 1.* & circulum prolixè describit *Manilius*, *lib. 1.* ex quo paucos ver-sus lectori propono.

*Sed nitet surgenti stellarum Balneus orbe,
Insignemq; facit calato lumine mundum,
Et ter vnienas partes patet, atq; trecentas
In longum, his sex latefuit facta partes,
Quæ cohibet vario labentia sidera cursa.*

torum versuum sensum *Manilius* interpretis eruditissimus *Scaliger* perit, pag. 46. editionis Parisiensis. Dicitur autem *Zodiacus*, *Ma-obio* teste, *lib. 1. in Somn. Scip. cap. 21.* à signis, quæ circa eum sunt, *id est* Græcis, quasi signifer. *Aratus* *lib. 2. cap. 1.* à figura anima-im quæ in illo conspicitur, videtur denominasse. Illa (disticho mprehensa)

*Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo:
Libra, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces.*

Fortasse *Zodiacus* *propter* *Zōdis*, à vita, quod sol per hanc Cæli fa-am vestus lumen viuificum creaturis præbeat & sit *zoophoros*, id non tantum signifer, verum etiam vita dator & dator, ut expen-tia constat. De eo *Virgilius* libro 1. *Georg. & Ouidius*, *Metam. 10. 2.*

*Sectus in obliquum est lato curuamine limes
Zonarumq; irum contentus sine polibus,
Effugit australem, iunctamq; Aquilombus Arcton.*

Zodiacus astronomis *imaginarius* dicitur est circulus maior, eb-no meare ambiens octauam Sphæram, & cum eadem mobilis, vt propriis polis descriptus, ita vt & duobus locis *Æquinoctialem* erisset ad angelos obliquos, tangatque vna parte tropicum *Can-ceri*, ex altera tropicum *Capricorni* in vno puncto: habens item lon-gitudinem sectam in duodecim signa, seu duas medietates, & latitu-dinem tribus lineis parallelis comprehensam, quarum media voca-tur *Ecliptica*, distatque ab vtriusque extremitate octonis graduum turalis.

Sotii Gessy Paderbornæ.

Imaginatur autem hunc circulum ex motu solis præcipue, quo x mēdie progreditur ad Septentrionem, quotidie ferè vnum aduq; in hoc circulo absoluens, & triginta diebus propenteum signum percurrens. Dicitur obliquus, propter obliquum si-m inter polos mundi. Nam altera eius medietas ad *Arcticum*, al-ter ad *Antarcticum* declinat: vt solis & lunæ cursus ostendunt.

Quo enim plures gradus in Septentrio propi ad polum & ad nostrum vertentur.

Imaginario illo autem & imaginario sensibili astronomica schola vultur, vt quæ stellæ fixæ ab occidu ad ortum, iuxta quæ gradiuntur, suamque declinationem muta-ci, seruatæ eadem semper latitudine. Nam dines mundi ac poli mouentur, & puncta Ast-stitiorum mutantur. Reliqua videat lector suo nomos.

SENTENTIAE POETICÆ

Virgil. 1.

Obliquus quæ se signorum Serteret ordo.

Ouid. lib. 1. Metam.

*Sectus in obliquum est lato curuamine limes
Zonarumq; irum contentus sine polibus,
Effugit australem, iunctamq; Aquilombus Arcton.*

Zona.

DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

SENTENTIAE POETICÆ.

Zona astronomis dicitur tractus Cæli vel terre inter duos polos parallelos, ex quinque, ab illis conuertiatis, & in mundi polos comprehensus. In cælestes & terrestres, antea-mice diuiduntur. Quinque sunt zonæ cælestes: due, *Septen-trionales*, quarum vna *regiorum* est, altera *trigones*: due, *me-riales*, in idem vna *regiorum*, altera *trigones*: & vna *me-ridionalis*, eaque latissima. Vulgo hæc zonæ nominantur *Arctica*, *Australis*, & *Equinoctialis*: quæ cum nullæ sint in celo, neque cælestibus immediate simpliciterque proueniunt, aut excurrunt, ab illis appellacionibus vt maluerunt, quibus decem, decemque vti sunt.

Tractus *Septentrionalis*, periskios, est tractus cæli qui comprehenditur inter polum mundi Septentrionalem, & inter eum circulum, qui quidem est idem cum tropico *Solstitii*, ter parallelam distantem ab *Equatore* gradibus 66. *Scorpius* dicitur *Periskios*, quia Sol, quando principum circuli tropici cum horizonem mouetur, & radios sua spargit, vt vultu tractu circuli circa in orbem proniciat. *Heterosios* restat, ille cæli qui comprehenditur inter tropicum *Solstitii* & *Equator* eam zonæ periskios. Dicitur *heterosios*, quoniam radii solares proueniunt vmbra meridianam in eam conuen-di partem quæ ad polum spectat.

Tractus *Meridionalis*, periskios, est tractus cæli, qui inter poli-nali periskia oppositus, qui inter polum mundi meridionalis & circulum antarcticum continetur, qui quidem eodem modo pro-parallelam distantem ab *Equatore* gradibus 66. *Scorpius* dicitur *Periskios*, quia Sol, quando principum circuli tropici cum horizonem mouetur, & radios sua spargit, vt vultu tractu circuli circa in orbem proniciat. *Heterosios* restat, ille cæli qui comprehenditur inter tropicum *Solstitii* & *Equator* eam zonæ periskios. Dicitur *heterosios*, quoniam radii solares proueniunt vmbra meridianam in eam conuen-di partem quæ ad polum spectat.

Zona æquinoctialis est tractus cæli comprehensus inter *Solstitialem* & *Brumalem*, in quo vmbra meridiana vtriusque latera prouicitur. Nam Sole ingresso *Capricornum*, vmbra na verus Septentrionem prouicitur: eodem ingresso *Cancer* bra *Meridiana* verus meridiem spargitur. *Meridiana* *Æquinoctialis* dirimitur quem cum Sol habet *Equator* eam zonam vmbra prouicit. Vnde homines sub *Equatore* habitant *æquinos*. Bis autem hoc illis accidit. Illis vero quibus *Arctica* habitant, semel tantum quotannis vmbra perpenditur. *Vide Strabonem in sine lib. 2.*

De *Zonarum* differentis *D. Bassilius* *lib. 1. in diebus longissimi sunt*, inquit, in quibus vmbra prouicitur *Arctica*: & rursus brevissimi sunt dies qui vmbra prouicitur *Arctica*.

PO

POLYANTHEA

nocritas. Quinqu numero, duae frigidae, duae temperatae
media sub Aequatore, quae Torrida vulgo dicta est.
lib. 1. Plinius lib. 2. cap. 68. Macrobius & Geographi
antiqui & recentiorum qui de Sphaera scripsere, quos con-
tinuo studiosus. Ingeniosus poeta de quinque Zonis celesti-
bus, elegantissimos versus nobis reliquit, 1. libr. Me-
ph.

Vtq; dux dextrae Calum torridaeq; sinistrae
Parte secant Zona quinta est ardentior illis:
Sic opus inclusum numero distinxit eodem
Cura Desideratae, plaga cellure premuntur:
Quarum quae media est, non est habitabilis astra,
Nix regit alta diem, toridem ducit stramque locavit,
Temperiemq; dedit, mixta cum frigore flamma.

FINIS.

